

שיל"ת

קונטרס

דפידשנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלבנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ר זלמן חיים הומינר (ברמ"ש) הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

ובסופו הערות

מבי מדרשא

הלומדים דבני קהלתינו שליט"א

יוצא לאור ע"י

ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

מבי מדרשא

אחר שקיבלנו תגובות מהקוראים שמעדיפים לשלוח הערות שיש להם על הדף היומי עצמו ופחות מלשלוח הערות על הביאורים משבועות קודמים, לכן הגנו לשנות את ייעוד מדור זה להערות על הדף של הקוראים עצמם ואפשר לשלוח הערות כל השבוע ולהשתדל בחומר מוקלד.

את ההערות אפשר לשלוח במייל sh0533132203@gmail.com

או בתיאום עם הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו בפל' 0533132203

דפידשנז
בברכה מערכת

ג.ב. הביאורים והערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב לכתובת מייל sh0533132203@gmail.com

דף כז ע"א

קמנו. בגמ' ואמר אביי לא שנו אלא שקדם ופילק את האיסור וכו'. לכאורה קשה דמה נפק"מ יש אם כבר הוציא את האיסור, הרי בלעדיו לא היה מתחמץ העיסה ולמה לא יהא נחשב גם כשכבר הוציאו לזה וזה גורם ויהא אסור. ונראה דהביאור הוא דבקדם והוציאו אפי' דהוא הואיל לחמץ העיסה, מ"מ הוא לא חימץ העיסה עצמה אלא סייע לחיתר שיהא כוחו גדול יותר לחמץ עיסה גדולה כ"כ, אבל כשלא הוציאו החימוץ נעשה משניהם בשווה ולכן הוי זה וזה גורם ואסור.

קמנו. בגמ' אלא ר"א דעצי אשירה וכו'. קשה דלמה אמרו בגמ' דר"א הוא הסובר זה וזה גורם אסור והרישא של המשנה לעיל כמותו הוא, הרי לת"ק ודאי גם סבירא ליה דזה וזה גורם אסור דהרי הוא אסר כולם משום כך ואדרבא הוא עיקרו של שיטה זו, רק דר"א חולק דדי להוליך הנאה לים המלח, וא"כ היו צריכים לומר דהמשנה כת"ק הוא. ועיין רש"י בד"ה יוליד

דכתב דבאמת ת"ק הוא הסובר דזו"ז גורם אסור רק דלא ידעינן ת"ק מנו, ולכן אמרו ר"א וחינו ר"א ומחלוקתו. ועיין מהרש"א דתירץ דדווקא אמרו דר"א הוא, דמצינו דאמר בהדיא דגם בשאר איסורים סבירא ליה כן, ומשא"כ מת"ק אין ראיה דגם בשאר איסורים סבירא ליה כן ואפשר דרק בע"ז הוא סבר דזה וזה גורם אסור. אבל לדבריו קשה דהא עכשיו בהו"א לא ידעינן דר"א סבירא ליה כן גם בשאר איסורים, דהרי הקשו בגמ' בשאר איסורים מי שמעת ליה, וא"כ עדיין יקשה למה בהו"א לא אמרו דהמשנה כת"ק הוא. ולכן נראה לבאר דבאמת א"א לומר דהמשנה כת"ק הוא דהא בדברי ת"ק משמע בהדיא דבע"ז מיירי ובה סבירא ליה דזו"ז גורם אסור, דהא אמרו דאפי' אחרות באחרות דהוא ספק ספיקא אסורים בהנאה וזה שייך רק בע"ז דספק ספיקא אסור בו, אבל בשאר איסורים לא מצינו דלת"ק זו"ז גורם אסור, ומשא"כ בר"א אין הכרח דמיירי שם רק בע"ז דלשיטתו

לא שייך לאסור אחרות באחרות
 דהא רק דמי עצים הוא דמוליד
 לים המלח, ולכן אפשר לבאר
 דינו גם בשאר איסורים, וממילא
 הנפק'מ ביניהם אם כאן מיירי
 בע"ז או גם בשאר איסורים
 דלכן עדיף לומר כר"א דהא
 בנידון דנן בשאר איסורים קא
 מיירי, וע"ז הקשו בגמ' דמ"מ
 אין זה ודאי דגם בשאר איסורים
 מיירו דבריו, וזה תירצו דבהדיא
 מצינו וכן היה ר"א אוסר בכל
 איסורים שבתורה.

קמה. בגמ' אלא אם כן אמאן
תרמייה. צריך ביאור דכי
 בשביל זה הכרח הוא דר"א
 סבירא ליה כן גם בשאר
 איסורים. ועוד קשה דלמה רק
 כאן הקשו אמאן תרמייה ועל
 רבי לעיל דהוא דעה באותה
 משנה לא הקשו כן. וע"ז אפשר
 לתרץ דכיון דעל רבי לא מצינו
 כלל דסבר זו"ז גורם אסור לכן
 אין להקשות כן עליו, ורק על
 ר"א דממילא כבר מצינו דהוא
 סובר דזו"ז גורם אסור הקשו
 למה לן לחלק דרק בע"ז סבר כן
 דלכן יקשה אמאן תרמייה. אבל
 בביאור הקושיא עצמה אמאן

תרמייה עדיין קשה. ועיין
 בהערה לעיל שכתבנו דגם
 בהו"א היה אפשר לבאר דברי
 ר"א בשאר איסורים רק שאין
 הכרח לומר כן, ולכן שייך לומר
 ע"ז דא"כ אמאן תרמייה, והיינו
 דהרי לא מצאת לומר דאינו כן
 ולמה בסתם תפרש דבריו רק
 בע"ז דלכך יקשה לנו אמאן
 תרמייה.

קמו. בגמ' איכא דאמרי וכו' קדירה
אסורה דהא קבלה בישולא
מקמי דניתן עצים דהיתירא.
 לכאורה סברא נכונה הוא ואיך
 שייך דלא"ד דלעיל כן נחלקו
 בכך ויהא מ"ד דיתיר קדירה
 לגמרי. ולכן נראה לבאר
 דבאמת לכו"ע להשתמש
 בקדירה קודם לבישול על האש
 אסור ומטעם הנ"ל דעדיין אין
 כאן זו"ז גורם, רק שלא"ד א'
 המח' לגבי קדירה הוא רק
 לעניין להשתמש על האש דכבר
 יש כאן זו"ז גורם אם הוא מותר
 או לא, והחילוק בין שני הא"ד
 אם משום דחיישינן שיבוא
 להשתמש בקדירה כשאינה על
 האש נאסור ההשתמשות בו
 לגמרי, או שעל האש כן מותר.

קמז. בתוד"ה עד שיחא, פי' באיסור דאי יש וכו'. היינו דרך באיסור יש כדי להחמיץ לבדו את כל העיסה, אבל אם יש בכל אחד מהם כדי להחמיץ לבדו נראה לרשב"א דשרי אפי' דגם באיסור יש כדי להחמיץ את כולה. ובהא דהביא תוס' מע"ז עיין מהרש"א דבעינן לגרום 'והא' ולא 'דהא', דהרי אין משם ראייה לכך אלא קושיא, וזה תירץ תוס' דר"ש כרבנן דהכא.

דף כז ע"ב

קמח. בגמ' חזר ר' יהודה ודנו דין אחר. יש שרצו לומר דבאמת לא חזר בו ר"י מן הק"ו אלא שרצה לתרץ דגם לרבנן לא יהא קושיא על דבריו, והראיה הוא דגם אחר שדחו רבנן ראייתו לבסוף לא חזר בו ר"י מדבריו. וזה צריך לדון אם ר"י סבר דק"ו שסופו להקל כן הוי ק"ו ובכך נחלק על רבנן או שאינו חולק בעניין זה רק שלדעתו אין כאן קולא לבסוף. ועיין רש"י בד"ה שאם דרצה לומר דע"פ האמת בגוף הדין אין כאן קולא דהא בשעת

ביאורו מודה ר"י דהשבתתו בכל דבר, ורק לגבי היוצא בתוך ל' דלר"י זקוק לבער וכשאינן עצים יושב בטל הוא, הוא דהוי קולא. ולפי זה אפשר לומר דבאמת ר"י סבר דסתם ק"ו שסופו להקל אינו ק"ו רק דזה אינו ק"ו שסופו להקל כיון דבעיקר הדין אינו מיקל, ורק לרבנן דהקשו עליו הם סברו שמ"מ בדין זה הוי סופו להקל ולכן גם בכחאי גוונא אין לדון ק"ו. אבל עיין בתוס' בד"ה אין ביעור דהביא שיטת ר"י בסוכה (לו:) לגבי הא דסוכה אינה נוחגת אלא בארבע מינים שבלולב, דגם שם נחלקו עליו רבנן מטעם זה דהוי ק"ו שסופו להקל ושם לא אזלינן להלכה כר"י, ומה דכאן כן אזלינן כר"י הוא משום דבדין האחר שלמד בסוף ר"י מנותר שהוא בכל תותירו כחמץ אפי' שהוא נדחה ע"י רבנן דהרי ר"י לשיטתו דהעוף הבא על הספק בקבורה ולא בשריפה, מ"מ כיון דאנו סוברים כרבנן דבשריפה הוא אז ע"פ האמת אין לדחות ראייתו מנותר. ולפי דבריו משמע

דבאמת ר"י סבר דק"ו שסופו להקל כן הוי ק"ו ודלא כמו שאמרנו דהרי שם הוי כן ע"פ האמת סופו להקל ממש ובוזה לא פסקינן כר"י ולכן בסוכה שם אזלינן כרבנן, ורק כאן לגבי דאין ביעור חמץ אלא שריפה הוא דפסקינן כמותו משום דדחיית רבנן על נותר לא הוי דחייה ע"פ ההלכה וכנ"ל.

קמט. ברש"י בד"ה ודנו דין אחר, שאינו ק"ו אלא גזירה שוה. לכאורה קשה דלמה נקט רש"י דמיירי בגז"ש הרי הדין שהביאו כאן בגמ' הוא כמה מצינו כבכל הש"ס דמזה שחמץ אסור באכילה כנותר למידים ממנו דבשריפה הוא, ואם בגז"ש מ'לא יאכל' או בדומה לו הוא דלמידים כאן איך הקשו על זה בגמ' נבילה תוכיה, הרי לא מצינו קושיא כזו על גז"ש, דאפי' אם תאמר דגם בנבילה כתיב 'לא יאכל' וחקושיא הוא דממנה בעינן ללמוד גז"ש, מ"מ אפשר דקיבל מרביתו גז"ש רק מנותר ולא מנבילה, דהא אין אדם דן מעצמו גז"ש. ועוד קשה דא"כ למה אח"כ תירצו דלנותר

הוא דומה טפי דגם בהנאה הוא אסור כחמץ, הרי בגז"ש אין כלל נפק"מ בכמה דינים הם דומים. וכן קשה דלקמן דמדמינן נותר לחמץ שהם בכל תותירו איך שייד ללמוד בכך גז"ש, הרי לא כתיב בחמץ בל תותירו אלא ב"י וב"י כתיב בה וא"א ללמוד מזה גז"ש. לכן מוכרח דרש"י לאו דווקא כתב גז"ש אלא כוונתו לבמה מצינו דגם הוא כגזירת הכתוב הוא שאין להשיב עליו תחלתו להחמיר וסופו להקל, וכן פירשוהו כמה אחרונים. אבל עיין בפני יהושע דחבין דברי רש"י כפשוטם דבגז"ש ממש איירי ובביאורו שם.

דף כח ע"א

קנ. בגמ' אמר רבה מסתברא ע"ז דלים המלח קא אזלא לא בעי שחיקה. צריך ביאור מניין לנו דע"ז לים המלח קא אזלא ולא לכל הנהרות כחמץ. ועיין בתוד"ה חמץ דזה למדנו מכך דבכמה דוכתין מפורש בהדיא דע"ז לים המלח קא אזלא וכך יש לפרש גם כאן.

קנא. בגמ' א"ל רב יוסף אדרבא
איפכא מפתברא. מדברי הגמ'
לקמן משמע דרב יוסף לא רק
להקשות בא אלא באמת חולק
הוא דבעינן לומר איפכא. וצריך
ביאור מה הכריחם לחלק בין
חמין לע"ז, הרי לא כתיב באחד
יותר מדכתיב בשני ולמה לנו
לחלק בביאור הדברים, ובשלמא
לרבה דבע"ז מצינו דדווקא לים
המלח מטיל יש לחלק כן, אבל
לרב יוסף מה כתיב בחמין
אחרת דבה יש לומר דלא בעי
פירור כבע"ז. ומכוח קושיא זו
היה אפשר לומר דע"פ האמת
לא סבר רב יוסף לחלק ביניהם
אלא לומר דאם כבר באת לחלק
יש לחלק איפכא, אבל דברי
הגמ' דלא כך כתיב בה צ"ב
מניין דבאמת סבר דבעינן לחלק
כן. ועיין בתוד"ה איפכא דלרבה
אין חילוק בין חמין לע"ז אלא
דהמציאות הוא דחלוקה בהם,
דבע"ז מיירי בים המלח ולכן אין
צריך שחיקה ובחמין מיירי
בשאר נהרות ולכן כן צריך
פירור, ורק לרב יוסף הוא
דמחלקים בין חמין לע"ז עצמם.
ולפי זה מתורץ דמכך דרב יוסף

מחלק ביניהם עצמם ויותר ממה
דחילק רבה, משמע דהוא סבר
דכן יש לחלק ביניהם ולא רק
לקושיא בא. רק דקשה מניין לו
לרב יוסף עצמו לחלק כלל
ביניהם, וצ"ע.

קנב. בתוד"ה ע"ז דלא ממייסא בא"ד
ורב יוסף מוקי לה בשאר
נהרות וע"י שחיקה. היינו דכל
מחלוקתם לעניין ע"ז היא רק
לגבי ביאור דברי התנא כשכתב
מטיל לים סתם, דלרבה מיירי
בים המלח דווקא ואפי' דלא
כתיב כן בהדיא, ולרב יוסף
בשאר נהרות איירי. ולפי זה
הביאור בתניא כוותיה דרב יוסף
שהביאו בגמ' הוא, דלרב יוסף
דמיירי בשאר נהרות ניהא
דבעינן שחיקה, אבל לרבה אם
בים המלח מיירי למה בעינן
שחיקה, וזה תירצה הגמ' דמיירי
שם בשאר נהרות. אבל קשה
דלמה כאן לרבה נשתנה סתם
ים דכן מיירי בשאר נהרות
ודלא כשיטתו בכל מקום
דהכוונה לים המלח. ויש שביארו
דדווקא שם במשנה לעיל המטיל
לים כוונתו לים המלח והוא
משום דברישא של המשנה

כתיב בהדיא ים המלח, אבל בסתם כן מודה רבה דהכוונה לשאר נהרות. אבל בדברי התוס' לא משמע דרק כאן נחלקו בזה, ולכן נראה לבאר דרק כאן מודה רבה דמיירי בשאר נהרות, והוא משום דכתיב בהדיא היה מהלך בספינה וזה לא שייך בים המלח דאין ספינות עוברות בו. אבל לפי זה יקשה דהא אין כלל ראייה מבריייתא זו לרב יוסף יותר מרבה ואדרבא ראייה הוא לרבה ולמה אמרין תניא כוותיה דרב יוסף, וצריך עיון בזה.

דף כח ע"ב

קנג. בגמ' דר' יוסי הגלילי מנא ליה אי בעית אימא וכו'. לכאורה מכך דבהמשך הגמ' תירצו דלא סבירא ליה סמוכין משמע דאין הכרח לר"י ללמוד דפסח מצרים היה יום אחד, דאל"כ יקשה עדיין מניין לו כן, וא"כ למה בתו"א דכן דורש ר"י סמוכין כן יקשה עליו מנא ליה, הרי אינו מוכרח לומר דיום אחד היה וכמו בתירוץ. וצריך לומר דאם הוא

דורש סמוכין מוכרח הוא לדורש ממנה משהו, ולכן קשה עליו דבעינן לא יאכל חמץ לתירוץ ממנה סמוכין, אבל בתירוץ שאין ר"י דורש סמוכין לא קשה מידי דבאמת לא סבירא ליה דיום אחד היה. וזה דלא ככל הקושיות בש"ס דמקשינן הא מנא ליה, דבסתם הקושיא הוא על הלימוד עצמו מנא ליה וכו', אבל כאן הקושיא הוא על הדרש מסמוכין מנא ליה, ודו"ק.

קנד. בגמ' דלא גרע מערל וכן נכר דכתיב וכל ערל לא יאכל בו. לכאורה קשה למה הוסיפו כאן בן נכר דהרי נכרי ודאי אינו מחויב לאכול מצה, ורש"י פירשו בדוחק דמיירי במשומד שנתנכרו מעשיו, אבל אם בפסוק עצמו כתיב רק ערל, א"כ למאי נקטו כלל בן נכר בכאן. והביאור הוא דבתורה כמה פסוקים לעיל מינה (שמות יב. מג) כן כתוב בו גם בן נכר ולכך נקטו כאן כמו דמיירי שם בפרשה.

קנה. בגמ' כתיב בהאי וכתיב בהאי. היינו דאפי' שהיה יכול ללמוד זה מזה מ"מ כתב בשניהם,

ועיין לקמן (קב.) דהגמ' הביאה
בה צריכותא.

קנז. בתוד"ה ערל בפו"ד ותדע דהא
טומטום וכו'. היינו דתוס' בא
עכשיו להביא ראיה דבאמת
ערל אסור בתרומה כמו בפסח
וכמו דאמר תוס' בתחילת
דבריו, והראיה הוא שכמו
דטומטום אפי' שאינו מחויב
לקרוע בשרו לבדוק אם זכר או
נקיבה הוא, מ"מ אסור בתרומה
מחמת הספק, כך גם בערל אפי'
שהוא אינו מחויב כלל למול
דהא מתו אחיו ממילה, והו"א
שאין עליו דיני ערל וכן יהא
מותר בתרומה (וכן היה אפשר
לומר בחו"א גם לגבי פסח דיהא
מותר), וקמ"ל דמ"מ ערל הוא
ואסור בתרומה כמו בפסח ומן
הגז"ש הנ"ל.

דף כט ע"א

קנז. בתוד"ה מאן יש אומרים,
תימא לר"י דמאן דיליף וכו'.
היינו דלתוס' שיטת ר' נחוניא
הוא דגם בשוגג פטור מן
התשלומין, והוא מכיון דבמזיד
חייב כרת וכו' יש כאן קם ליה
בדרבה מיניה לכן פטרו גם את

השוגג מן התשלומין, וא"כ
הקשה תוס' דכאן לרבי במזיד
במעילה כיון שהוא במיתה הוא
נפטר מן התשלומין, ולפי מה
שאמרנו היה לו ליפטר מן
התשלומין גם בשוגג, וזה א"א
לומר דהא התורה כן חייבה
תשלומין במועל בהקדש בשוגג.
ועיין ברש"י ד"ה את דכתב
דמיירי כאן דהויד לגבי חמץ
שידע שפסח היום אבל שגג
לגבי הקדש שלא ידע שהקדש
הוא, ולכן פטור מתשלומין דהא
על איסור חמץ יש לו חיוב
מיתה. ולפי זה ניהא דלדבריו
באמת בשוגג סתם שאין עליו
חיוב מיתה כן חייב בתשלומין
ולכן כאן בשוגג סתם בהקדש
דלא מיירי שיש לו חיוב מיתה
כן יהא חייב בתשלומין, אבל
לתוס' דלא ביאר כן היה קשה.
וזה תירץ תוס' דרק במעילה
דגלי קרא דאין אומרים קם ליה
גלי, אבל בחמץ דלא גלי קרא
לא גלי.

דף כט ע"ב

קנח. בגמ' והא רב אחא בר יעקב
הוא דאמר דר' יהודה יליף

שאור וכו'. היינו דאפי' דלרב אחא בחמץ של ישראל כן אסור והיה אפשר לומר דלכן מעל, מ"מ כיון דכאן מיירי בחמץ של הקדש והוא דומה לחמץ של נכרי שאינם נאסרים דהרי רב אחא למד משאור דראייה דדווקא שלך אי אתה רואה אבל של אחרים או של גבוה אתה רואה וכאן דבגבוה איירי לכן קשה על רב אחא דלא היה לו לימעות כלל.

קנט. בגמ' אמר רב חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור. לכאורה צריך ביאור איך שייד שיחא החמץ מתערב בזמנו דהיינו בפסח עם מינו שאינו חמץ, הרי אם הוא חמץ גם מינו מוכרח שהוא חמץ, וודאי לא על חמץ שהוא מינו נתכוון דא"כ מה ההו"א שישתנה דינו בתערובת אם שניהם חמץ. וצריך לומר דמיירי במצה שנתחמצה בפסח ויש ממינו מצה כשירה שלא החמיצה ועל זה אמר רב דהוא אסור.

דף ל ע"א

קס. בגמ' ואי לא דרשינא לכו כר' שמעון וכו' אתריה דרב הוה. לכאורה קשה דאם באתריה דרב הוה א"כ מה הואיל הזהרתו של שמואל על הסוחרים שם, הרי אם אתריה דרב הוא אין חשש שינחנו אנשי המקום כשמואל ולא כרב, וא"כ אין לסוחרים שום חשש להעלות דמיהן יותר משוויין. וצריך לומר דמ"מ היה שם הרבה אנשים שהיו נוהגים כשמואל רק שמפני כבודו של רב לא היה אומר דעתו שם.

קסא. בתוד"ה לשהינח בא"ד דאל"כ מה הואילו חכמים בתקנתם שאסרו עד ששים. צריך ביאור דמה ראייה יש כאן דאל"כ לא הואילו חכמים בתקנתם, הרי ודאי יש נפק"מ אפי' דיהא מותר לבטל לכתחילה האיסור, דאפי' שעכשיו יוכל להוסיף שיהא ששים, מ"מ מה שהיה מתחילה פחות מ"ס כבר נחפך לאיסור ועכשיו שרוצה לבטל צריך ששים כנגד כל מה שנאסר, וא"כ ודאי הואילו חכמים בתקנתם. ועיין בהל' בב"ח דדין

זה שכל מה שהיה בקדירה נעשה איסור לאסור כמותו עד ששים נפסק להלכה רק בב"ח אבל בשאר איסורים כן מתבטל בששים נגד האיסור עצמו, וא"כ נכון אמר תוס' דמה הואילו חכמים בתקנתם.

קסב. שם בא"ד ור"י מפרש וכו' משום דהתם בלע איסור הרבה אבל הכא ליכא אלא משהו. צריך ביאור דמשמע דר"י בא לחלוק על התי' הראשון ולדבריו אין צריך לומר וליעבד שלא במינו אי ס"ל וכו' כמו שאמרו תוס' על תי' א', דתוס' נקט לדבריו צ"ל כן דמשמע דלר"י אין צריך, ומשא"כ בהמשך דברי ר"י משמע דגם לר"י רק כשיש שני הקולות של משהו ונותן טעם הוא דהוי דיעבד וכת' א' ממש, ולפי זה גם לדברי ר"י בעינן לומר כנ"ל, וצ"ע.

דף ל ע"ב

קסג. בגמ' חיים עליה משום דפקעה. היינו דלכך אסרו הקדירה לעולם. וביאורו כך, דלכאורה קשה דאם כבר מילא אסרת הקדירה

לעולם למה לא יתן לו להסיק מבפנים ואם ישבר ישבר, דהרי כבר מה יפסיד דאם לא ישבר עכשיו ממילא א"א לו להשתמש בה, וזה תירצה הגמ' דמ"מ חיים עליה וכדפירש רש"י דאי שרית ליה על ידי היסק פנים, מורא היתירא וסמיך אהיסק בחוץ. ומה דעל הבוכיה אינו חס ושם הגחלים בפנים, זהו משום דהוא אינה מתבקע מחמת החום.

קסד. בגמ' חזינא להו דמידייתו אלמא בלעי ואסורי והתורה העידה וכו'. היינו דאנן בעינן ראייה רק דבלעי וזה חזינן מכך דפלטי, ועכשיו שבלעי אפי' תאמר דחזינן דפלטי ולמה יהא אסור, מ"מ התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם, וא"כ מאי דחזינו דפולט הוא משום דאין כבר מקום בו להבליע. ולפי זה קצת קשה דלקמן לגבי יין נסך הקשו למה כן מותר, ולכאורה היה גם שם צריכים לבדוק דאם פולט הוא אסור ואם אינו פולט הוא מותר, דכמו דכאן בעינן לראות אם כלל בלע גם שם כן, וא"כ מה

הקושיא כלל משם, דהא ודאי דשם אינו פולט כיון דהוא כלל לא בלע וכמו שתירצו דבצונן אינו בולע, וצ"ע.

קסח. במשנה וישראל שחלוה את נכרי על חמצו אחר הפסח אסור בהנאה ובגמ' איתמר וכו'. לכאורה צריך ביאור דהא אם הוא אסור בהנאה משום דהיה בפסח של הישראל איך היה יכול הישראל להניחו ברשותו בפסח, הרי עבר בכך על ב"י וב"י, ודווקא בנכרי שחלוה את ישראל ניהא דהא מכך דמותר בהנאה חזינן דבפסח לא שלו היה ולכך לא עבר על ב"י וב"י. ונראה לבאר לב' הדיעות בגמ' דין המשנה, דלרבא כיון דלא למפרע הוא גובה ניהא דלא עבר הישראל שחלוה את הנכרי על ב"י דהא עדיין אינו שלו, ומ"מ הוא אסור בהנאה משום דמכך דחלוה גם אינו יכול למכור או להקדיש משמע דגם להישראל היה בו איזה חלק מסוים, ולכך דין החמץ הוא משהו באמצע דמצד אחד מותר ליראות בפסח דהא אינו יכול להשתמש בה ובדיל

מינה, ומצד שני אסור בהנאה דיש לו חלק בה. ולאביי צריך לומר דאפי' דלמפרע הוא גובה מ"מ עכשיו כל זמן שלא הגיע זמן הפירעון עדיין אסור לו להשתמש בה ולכן אינו עובר על ב"י דהא בדיל הוא מינה.

קסו. בתוד"ה התורה העידה, דכתיב ביה ישבר. לכאורה קשה דאם הראיה דאינו יוצא מידי דופיו הוא מכך דכתיב ביה ישבר, א"כ איך אמרינן בגמ' דהסקה מבפנים כן מועיל להתיר בכלי חרס, הרי התורה אמרה ישבר ואיך נאמר אנן יסיק מבפנים, ובשלמא בקדירה אפשר לומר דהסקתו מבפנים הוא ככבשונות דהוי ככלי חדש ממש וכמו שכתב תוס' לקמן, וממילא אין זה סותר מה דהתורה העידה דהא כלי חדש ודאי לא אסרה תורה, אבל תנור דהסקתו מבפנים הוא רגילותו ולא הוי כחדש וכמו דכתב תוס' בשם הרשב"א לקמן דלאו כפנים חדשות דמי איך נתיר בכך והא התורה ישבר אמרה, וצ"ע.

קסז. שם בסו"ד ונראה לרשב"א דמיירי בקדירה וכו' אבל תנור

וכו'. לכאורה קשה דהמ"ד שממנו הביא תוס' ראייה לעיל דהסקה וכבשונות מועילים להתיר בקדירה ותנור הוא סבר שהתנור מועיל בו הסקה וכמו דאמרינן בגמ', ואיך עכשיו בא רשב"א לומר דרך הקדירה יהא מותר בהסקה או כבשונות אבל בתנור לא יועיל הסקה, ולהיפך ממה דאמרו בגמ' דלמעשה רק בתנור מועיל הסקה דאינו פוקע בקדירה, וצ"ע.

דף לא ע"א

קסח. בגמ' אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה אמאי וכו'. לכאורה קשה דהא יש נפק"מ גדול בין נכסים שקונים היתומים בעצמם דעל זה אין שעבוד של בע"ח לנכסים שניתנו להם על ידי בע"ח על חוב שהיה להם לאביהם, דאפי' דקיבלו אותם אחר מיתת אביהם מ"מ סברא הוא שתהא שדה זו משועבדת לחובות אחרים של אביהם, ומאי קושיית הגמ' על רבא. ואולי יש לומר דכמו דנכסים שקונים היתומים ממטלטלים של אביהם אין עליהם שעבוד ואפי' דשל

אביהם הם היו כך היה הו"א לומר גם על נכסים שקיבלו מבע"ח של אביהם, אבל דוחק הוא וצ"ע.

קסט. בתוד"ה משתעבדנא, וא"ת גבי

מטלטלים נמי נימא הכי. היינו דקושיית התוס' הוא למאי צריכים בכאן עצתו של רבא הרי במטלטלים גם אפשר לו לקבל חובו מדר' נתן, והיינו דר' נתן חידושו הוא דמה שנתחייבו בעה"ח לראובן ושראובן נתחייב לבע"ח שלו הם נותנים זה לזה והוי כאילו לא בא כלל ליד היתומים ולכן אינם יכולים לעכב אותם לעצמן, וזה אפשר לומר גם במטלטלים. וזה תירץ תוס' דרך בקרקע שהיא משועבדת הוא דשייך לומר בה כאילו לא באה לידי של ראובן ולכן אינם יכולים היתומים לעכבם, אבל במטלטלים שאינה משועבדת וראובן היה יכול למוכרם א"א לומר בה דהוי כאילו לא באה ליד היתומים דכמו שאביהם היה יכול למוכרם כך נכנסים הם לרשות היתומים ולכן הם כן יכולים לעכבם לעצמם.

דף לא ע"ב

קע. בגמ' ת"ק סבר ה"מ ישראל מישראל אבל ישראל מנכרי לא קני. היינו דלמד כן מכך דמה דאמרה תורה לך תהיה צדקה נאמר רק בישראל. ולכאורה קשה דמה ראייה יש מכך, הרי אפשר דדווקא לישראל יש מצוה על ישראל המלוה לעשות עמו צדקה להשיב לו העבוט, אבל אין מכאן ראייה דבנכרי כלל לא קנה, אלא דבנכרי אין מצוה עליו להשיב לו, וצ"ע.

קעא. בגמ' ת"ר חנות של ישראל וכו'. עיין בר"ח כאן שגרם איפכא דבחנות ומלאי של ישראל ופועלים נכרים נמצאים שם הדין הוא דמותר בהנאה ואכילה, ובחנות ומלאי של נכרים ופועלים ישראלים נמצאים שם בזה הדין דאסור אפי' בהנאה. ולכאורה צריך ביאור לפי גירסתו, ונראה לפרש דבריו דדווקא בחנות של ישראל אין לחשוש שישאיר שם הישראל חמץ בפסח דאל"כ למי ימכור אח"כ דמסתמא לישראלים כמותו הוא מוכר והם לא יקנו אצלו אם לא יבער

החמץ, ולכן תולין דמיירי בחמץ של הנכרים ומותר, אבל בחנות של נכרים כיון דהם אינם מבערים כלל החמץ מחנותם חיישינן דילמא הוא חמץ של הישראל שהיה נמצא שם קודם פסח ולא ביער אותו ולכן אסור אפי' בהנאה. ולגירסת הגמ' כאן דאזלינן בתר החנות והמלאי ביאורו כך, דאפי' דהישראל לכאורה כן ביער החמץ מ"מ חיישינן דנשאר חמץ שלו ולכן הוא אסור, אבל בחנות של נכרי לחמצם של הפועלים הישראלים לא חיישינן, דכנראה כן ביערו חמצם ותלינן דמה שמצאו שם הוי של החנות דהרי הם אינם מבערים כלל החמץ וסברא הוא דשלהם החמץ.

קעב. בתוד"ה אלא בא"ד ומפרש

ריב"א וכו'. לפירושו של ריב"א דמשנתינו מיירי בגבה ההלואה במשכנו ודלא כהמח' התנאים כאן, צריך לומר דקושיית הגמ' ממשנתינו דהא אמרת נכרי מישראל לא קני, הוא רק לשיטת רבא דלהבא הוא גובה דלכן בלא שהיה קונה הנכרי מהישראל לא היה מותר

ממנו גם לפי מה משלם אם כדמים או כמדה, ואם אין לומדים ממנו למה לעיל כן למידים ממנו. ונראה דבאמת מגזלן למידים רק דכפי שעת הגזילה הוא משלם אבל לפי מדה או דמים אין למידים ממנו, רק דזה הוא ודאי שאין לומר דלחולין ישלם יותר מתרומה, ואם בגזלן משלם כשעת הגזילה כשהיה שוה יותר מעיקרא, ודאי הוא דבתרומה לא ישלם באופן זה כמו שהוא שוה עכשיו וכפי מידתו, רק שהקושיא הוא אם תמיד אזלינן לטובת תרומה דאם עכשיו שוה יותר דנשלם כפי מידתו ולא כפי דמיו או שיש כלל ברור גם בתרומה כפי מה הוא משלם.

קעה. בגמ' כתנאי האוכל תרומת חמין בפסח פטור מן התשלומין וכו'. ופירש רש"י דפטור בין בשוגג בין במזיד, והיינו דת"ק הוא דלא כמשנתינו, אבל ר' יוחנן בן נורי מחייב, וביאר בפני יהושע דבריו דהיינו רק בשוגג אבל במזיד לכו"ע פטור דאין לו שווי, והוי כמשנתינו. ואע"פ דלכאורה למה בשוגג לר' יוחנן

בהנאה, אבל לאביי דלמפרע הוא קונה, גם אם המשכון אין קונה הנכרי מן הישראל כאן היה מותר בהנאה משום דגבה בו החלואה ולמפרע הוא גובה, ודו"ק.

דף לב ע"א

קעג. בגמ' משלם לפי דמים דלא גרע מגזלן. לכאורה קשה דמה ראייה יש מגזלן דקונה החפץ שגזל בשעת הגזילה ע"י גזילתו, דשם הוא משום דמתכוון הוא ובמזיד עשה כן ולכן גם צריך לשלם כשעת הגזילה, אבל משא"כ כאן בתרומה דבשוגג איירי למה ישלם כדשו"א מעיקרא הרי בשוגג לא קנה בשעת ההשתמשות. ועיין פני יהושע ומחנה אפרים דכתבו דמ"מ בתרומה בשוגג דינו כגזלן לכל דיניו ועיין בדבריהם.

קעד. בגמ' כי תיבעי לך דמעיקרא שו"א זוזא ולבסוף שו"א ארבעה וכו'. צריך ביאור דמאי שנא אם לבסוף הוא יותר או שלבסוף הוא שוה פחות, הרי אם למידים מגזלן דכשעת הגזילה הוא משלם יש ללמוד

כן מחייב הרי גם אין לו שווי דהרי אסור הוא בהנאה וכמזיד, וביאורו נראה כמו שפירש רש"י במשנה דדווקא בשוגג מחייב משום כפרה ולשיטתו דלפי מדה משלם ולא משום שוויות, אבל במזיד דאין תשלומיה לכפרה גם לפי מדה אין לו לשלם ולכן פטור לכו"ע דהא גם שוויות אין לו. אבל ביאור זה קשה קצת דהא אם זהו הטעם לחייב בשוגג למה ר' יוחנן לא תירץ קושייתו של ר"ע דלא מיירי כלל בשוויות אלא בכפרה. ואולי יש לומר דר"ע הקשה דאם לא הזיק בזה לתרומה לא בעינן על כך כפרה כלל, ולכן לא תירץ ע"ז ר' יוחנן דמשום כפרה הוא, דהא גם ע"ז חולק ר"ע.

קעו. בגמ' תניא אידך ונתן לכהן את הקדש וכו' שאם רצה הכהן מריצה לפניו כלבו. ביאור מחלוקת התנאים כאן קצת אינו ברור ואולי אפשר לבארו כך, דראב"י סבר דכפי מדה משלם ולכך אפי' אם אין כאן שוויות מ"מ היו צריכים לשיטתו לחייב בתשלומין האוכל תרומת חמץ בפסח, דהא מידת כך וכך אכל,

ולכן למד מדרשה ד'את הקדש' דכן פטור בתשלומין דהא אינה ראויה לקדש, ובאמת אי סבר דכפי דמים משלם אינו צריך כלל לדרשה זו אלא מוכרח דסבר דכפי מדה משלם ולכך בעינן הדרשה. אבל ר"א חסמא סבר דכפי דמים משלם ולכן הוא מחייב בתשלומין, ואפי' דכשאר שוויות אין צריך לשלם מ"מ הוא סבר כר' יוסי הגלילי דחמץ בפסח מותר בהנאה, ולכן יש כאן כן הפסד לתרומה ולכך חייב לשלם, אבל אי סבר דכפי מדה משלם לא היה צריך לתרץ דכר"י הגלילי סבירא ליה דאפי' בלא שוויות היה עליו לחייב דהרי מידת כך וכך אכל, אלא מוכרח דלשיטתו כפי דמים משלם. ונראה סעייתא לכך מרש"י דבד"ה וכי מה הנאה כתב רש"י דטענת ראב"י הוא דנחי נמי דלית לך הא דרשא, מיהו מה ישלם הואיל ואין לו דמים, היינו דראב"י הקשה לר"א חסמא דאפי' דלית לך הא דרשא מ"מ כיון דלשיטתך כפי דמים משלם מה ישלם הואיל ולא הפסיד לכהן כלום, וזה

תירץ ר"א חסמא דכר"י הגלילי
סבירא ליה ובאמת כן הפסיד
לכהן הנאתו.

דף לב ע"ב

קעז. בגמ' ההוא פרט למזיק הוא
דאתא. היינו דלאבא שאול לא
למידים ממנה דבכזית כבר חייב
עליו אלא לאפוקי מזיק הוא
דאתא. וצריך ביאור לת"ק
דלכזית אתא
אם במזיק גם יחייב או רק
באוכל, דלכאורה כבר אתא
לכזית ואין לו מיעוט למזיק
דיהא פטור. ואולי יש לומר דגם
לת"ק לפרט למזיק הוא דאתא
רק דממילא למידים ממנו
דבאכילה כל שהוא קרוי אכילה
דהיינו בכזית חייב.

קעה. בגמ' הכתיב ונתן ההוא מיבעי
ליה לדבר הראוי להיות קדש.
וכתב רש"י דכוליה קרא משום
סיפא איצטריך, היינו דאפי'
דלדבר הראוי להיות קדש די
במה דכתיב 'את הקדש'
ומ'זנתן' עדיין היה אפשר ללמוד
עוד לימוד, מ"מ סבר ת"ק דכל
מה דכתיב 'זנתן' הוא רק
בשביל סוף דבריו דהיינו 'את

הקדש' וללמוד ממנו דדבר
הראוי להיות קדש הוא דחייב
בה. אבל עיין תוס' דכתב
דלת"ק מ'זנתן' למידים עוד
דבעינן דהפירות יהיו ראויות
להיות קדש.

קעט. בגמ' אפי' תימא אבא שאול
אבא שאול תרתי בעי. לכאורה
קשה דהרי לעיל הקשו דלאבא
שאול 'יאכל' למאי אתא ותירצו
דלפרט למזיק הוא דאתא, ואם
תרתי בעי מה הקושיא עליו הרי
'יאכל' לכזית הוא דאתא וכת"ק.
וצריך לומר דרב פפא חולק על
דברי הגמ' הנ"ל ובאמת
לשיטתו לא קשה מידי על אבא
שאול.

דף לג ע"א

קפ. בגמ' הכא לא היתה לו שעת
הבושר. וברש"י ד"ה שהיתה לו
כתב דמיירי דקודם שחל הפסח
היה מחובר והחמיץ במחובר.
משמע מדברי רש"י דבפסח
עצמו הוא דתלשו ורק אז תרם
אותו, דהרי א"א לתרום מן
המחובר וכמו דכתב בהמשך
דבריו דהא כתיב 'ראשית דגנך'
דהיינו לשון אסיפה והעמדת

דאמרו דאין לה היתר אכילה
משמע דלא בדבריו.

קפב. בגמ' הא היתר אכילה נמי אית
ביה. לכאורה אינו ברור הלשון
שנקט 'נמי' אית ביה, דהא
לכו"ע היתר הסקה אין בו דהא
אין זה ראוי כלל להסקה מחמת
מימיו. אלא נראה דכוונת הגמ'
הוא דאפי' ההנאה החשובה
יותר דהיינו היתר אכילה אפי'
הוא אית ביה.

קפג. ברש"י ד"ה בכביצה נמי
בסו"ד ואני שמעתי דאף לקבל
טומאה בעי כביצה. היינו דאפי'
לטומאת עצמן בעינן שיעור
כביצה. ולכאורה קשה דהא
לעיל דמיירי בפחות מכביצה
מה הראיה דמשקין מיפקד
פקידי, הרי הפרי לא קיבל
טומאה כלל ולכן גם המשקה
שבתוכו אינו טמא, ואפי' אם
מיבלע בליעי הוא גם היה צריך
הדין להיות כן. וצריך לומר
דמיירי בפרי שהיה בו יותר
מכביצה ועכשיו לפני שסחטו
חילקו לחלקים קטנים פחות
פחות מכביצה, ומכך דאין
המשקה שבתוכו טמא היה
ראיה דמיפקד פקידי הוא.

כרי. ולפי זה קשה דהא בחג
ודאי אסור לתולשו ובמועד גם
אסור במלאכה אם לא מיירי
בדבר האבד, וכאן א"א לומר
בדבר האבד הוא דהא אינו ראוי
ממילא לכלום דהוא אסור
בהנאה, וא"כ איך שייך שיתרום
חמץ תרומה כלל בפסח דלכך
בעינן לימוד מיוחד ללמוד דאין
בו קדושה. וא"א לומר דזה בא
לחדש דגם לתרומה הוא אינו
ראוי ולכך ודאי אין זה דבר
האבד, אבל אם לתרומה היה
ראוי היה יכול לתולשו במועד
בשביל תרומה ומשום דבר
האבד, דהא אין זה דבר האבד
דאחר הפסח ודאי יכול הוא
לתרום ממנו ואדרבא כ"ש הוא,
וצ"ע.

דף לג ע"ב

קפא. בגמ' דאי לא תימא הכי וכו'
דאי בעי דריך להו פחות פחות
מכביצה. היינו דאפי' דאכילה
ממש לכו"ע אסור דהא טמא
הוא, מ"מ למ"ד מיפקד פקידי
יכול לשנות מה שסחט ממנה
דהא כל זמן שלא סחט כביצה
הרי הוא מותר לדבריו, ומכך

קפד. בתור"ה לאימת מתכשרי,
מכאן מקשה ר"ת לפ"ה וכו'.
היינו דקושייתו על הא דאמרינן
דכביצה מכוונת שלא הוכשר
לקבל טומאה דהמשקה אינו
טמא אפי' דבליעי הוא, ומשום
דכשהוכשר עכשיו אין לו ליטמא
מן הפרי דכבר אין בו כביצה
ואינו יכול לטמאות אחרים,
דלרש"י דכתב דהמשקה נטמא
בכל שהוא גם הפרי וגם

המשקה יש להם ליטמא מן
הטמא מת הסוחט את הפרי,
והיינו דאם כמו שרש"י כתב
בסו"ד דגם לקבל טומאה בעינן
שיעור של כביצה לא היה קשה
מיד, דהיה אפשר לומר דרק
בכביצה הוא דנטמאים ועכשיו
שסחטו קצת כבר אין בו כביצה
ואין הטמא מת יכול לטמאם
עכשיו.

מבי מדרשא

הערות הלומדים מבני קהילתינו

הרה"ג ר' שלום פרידמן שליט"א נו"נ בישיבתינו הק'

דף כט.

ברש"י ד"ה ויליף שאור דאכילה. ואפי' בפסח מן התורה: מדוייק מרש"י דדוקא מן התורה הוא דמותר באכילה בפסח, אבל מדרבנן נאסר באכילה. צל"ח. וכן מדוייק בגמ' דקתני "ובדין הוא דאיבעיא למיתנא דאפי' בתוך זמנו מותר בהנאה" ולא קתני מותר באכילה, אלא ש"מ דמ"מ מדרבנן אסור הוא באכילה בתוך הפסח. מיהו יש לדחות ראיה זו, דאפשר דנקטתה הגמ' לישנא דמתני' דקתני "בהנאה", וכל עיקרה של הגמ' עתה הוא רק לדייק דלא רק לאחר הפסח הוא דמותר אלא אף בפסח גופא הוא מותר, ולא דייקה עתה האם ההיתר הוא בהנאה דווקא או אפי' באכילה, דזה כבר דייקה הגמ' לעיל מיניה ואמרה דהא דקתני במתני' "בהנאה" הוא לאו דוקא אלא ה"ה באכילה. ודו"ק.

דף ל.

ברש"י ד"ה וליעבד בהו, והאי משהו חשיב להו: צ"ב מדוע חשיב שבלוע בקדירה רק משהו. ועיין בתוד"ה לשהינהו, שכתב וז"ל "דחמין בקדירה חשיב משהו שאין רגילין להשתמש הרבה ביחד" כלומר שאין דרך לבשל בקדירה הרבה חמין בבת אחת, וא"כ לא נבלע בקדירה כי אם מעט חמין. וצ"ב נהי דאין זה בבת אחת, מ"מ נבלע בה חמין מהרבה בישולים שבישלו בקדירה זו במשך כל השנה, ושמא לא חשש לזה כיון שמה שנבלע בקדירה מזמן מרובה, כבר נפלט ממנו בשעה שבישלו בה אחר כך, ואין לחוש אלא לבישול האחרון שבישל בקדירה קודם הפסח, ואהא קאמר דכיון שאין דרך לבשל בבת אחת כי אם מעט חמין, לכך חשיב משהו.